

KULTŪRA

MENAS ✨ LITERATŪRA ✨ MOKSLAS

Amžinybės prisiminimai

Ak, kaipgi smagu šitam sumaišties amžiu, kai aplinkui verda kunkuliuoja samokslų teorijos, piešiami apokaliptiniai scenarijai, žmonės kenčia nuo pesimizmo ar nuo optimizmo pertekliaus, atsidaryti gero alaus skardinę ir ramiai pasėdėti vakaro prieblando.

Atbundantis pavasaris neskubėdamas liudija, kad visa kartojasi, visa praeina, ir šitoj liūdnojo laikinumo dainoj tokie veriančiai gražūs hiacintų žiedynai, panašūs į taurias žvakides.

Žemė sukosi aplink savo ašį ir tada, kai interneto nebuvo, nors toks faktas kai kam gali atrodyti baisi barbarybė. Ir žvaigždės skriejo savais keliais, ir paklydėlės kometos, ir asteroidai, ir gaubtasėkliai paparčiai kerojo prie silūrinių jūrų, negalvodami, o gal ir galvodami, kas iš jų išsaugės po milijono metų. Kai mąstai apie tokius tolimus laikus, apima ir nuostaba, ir šioks toks siaubas, bet galų gale susitaikai su mintimi, kad galbūt ir esi tų paparčių giminaitis, savotiška biologinė taša, prisimenanti palaimingą (o gal pragaištingą) nejudrumo būseną.

Kūnas dažnai mums primena, ką esame pamiršę. Toji kūniškoji atmintis kartais stipresnė už tai, ką vadiname dvasios, sielos, proto atsiminimais. O stipresnė todėl, kad esame sukurti ne iš eterio ir šviesos, o iš žemės, šlyno, molio, pelelių, dulkių, iš žemės, kurioje dūla priešistorinių gyvūnų kaulai ir saugiose kapsulėse miega grybų ir mikrobų sporos. Taigi ir atsimeiname – tegu ir intuityviai, sunkiai, skausmingai – tik tai, kas yra žemėje.

Argi sugebėtume prisiminti eterį, liepsną, žvaigždės šviesą, sparnus ir pavidalus, kuriems nėra jokio atitiktens gyvojoje gamtoje, kuriems nieko nereikia tūkstantmečiai ir šviesmečiai? Tai jau ne prisiminimai. Tai susiję ne su atmintimi, o su amžinybe.

Užtat kaip smagu gurgštelt vėsiaus alaus, žiūrėti į aksominį vakaro dangų, kuriame nuo mūsų ir neaprepiamus tolius bėga galaktikos ir žvaigždynai, jau seniai užgesę, o jų šviesa pasiekia mus tik dabar. Kas yra tas *dabar* ir *visados*, kas įprasmina skubriai bėgančio laiko akimirkas, kas yra amžinybė, kas yra tiesa? Kas yra Gyvenimo knyga ir joje įrašyti ji? Kas liks už paraščių?

Mano Viešpatie, kaip gerai, kad nuolat man primeni, kokia esu maža, nereikšminga, trapi ir paika. Kaip greitai viską pamirštu, kaip sunkiai priimu Tavo pamokas. Kiek smulkios tuštybės ir banalumo kaskart išspinduliuoju. Kaip smarkiai mane persmelkęs laikinumas – kaip mirtina radiacija. Kaip nenoriai grėžiuosi ten, kur Tu visados esi – į kančią, į trūkumą, į stygių, į tuščias rieškutes, į virpančią širdį. Nes aš esu žemė, pelenas, šlynas, dulakė, kaulamilčiai ir rūdys. Ir tik Tavo malonės dėka galiu prisiminti tai, iš ko nesu sutverta, bet ko labiausiai trokštu – šviesos, eterio, spindinčių visatos kelių ir sugrižtančių žvaigždynų.

Renata Šerelytė

Vincent van Gogh. Žvaigždėta naktis, 1889

VASAROS NAKTĮ

*Kiekvieną tolimą ir skaisčią žvaigždę,
kurią matau šią naktį, aš norėčiau
pačioj širdy paslėpt ir išlaikyti,
kad po mirties galėčiau atpažinti
kiekvieną tolimą ir skaisčią žvaigždę.*

Ak,

kaip baisiai

jos greitai perdega!

Man rodos, aš galėčiau

*šią skaisčią naktį jas paimt ir išbučiuoti
arba galėčiau jų nežemiškoj draugystėj
kaip žiburėlis danguje liepsnot!*

Vladas Šlaitas

MRF

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Medijų rėmimo fondas 2026 m. suteikė 21 000 Eur paramą projektui: DRAUGAS laikraščio diasporos žiniasklaida.

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Renata Šerelytė. Amžinybės prisiminimai • **2-as psl.** Virginija Babonaitė-Paplauskienė. Kostas Ostauskas: „Gyvenimas nėra tik, bet ir teatras teatre“ • **4-as psl.** Astrida Petraitytė. Pažintis su paukščiais Markučių dvare • **5-as psl.** Algis Vaškevičius. Minimos daug žymių asmenybių Lietuvai davusios Seinų kunigų seminarijos 200-osios metinės • **6-as psl.** Metų knygų rinkimai. Poezijos knygų penketukas • **7-as psl.** Ieva Marija Mendeikaitė. Viešnage legendomis apipintame Vancouveryje ir jo saloje • **8-as psl.** Kultūros kronika

Kitame numeryje: Kauno Maironio lietuvių literatūros muziejui – 90 • Tinginės dienoraštis. Gegužė

Kostas Ostrauskas:

„Gyvenimas nėra tik, bet ir teatras teatre“

Virginija Babonaitė-Paplauskienė

Balandžio 5-ąją minėjome vieno iškiliausių išeivių dramaturgų, rašytojų, literatūros istorikų ir kritikų, humanitarinių mokslų daktaro Kosto Ostrausko (1926–2012) 100-ąsias gimimo metines. Neabejotinai ryški, charizmatiška asmenybė paliko neišdildomus pėdsakus Lietuvos kultūros istorijoje. Išleido apie dvidešimt įvairaus žanro knygų: draminiai veikalai, atsiminimai, moksliniai tyrinėjimai. Parašė studijinių tekstų apie lietuvių rašytojus (Aleksandrą Jakštą-Dambrauską, Vincą Krėvę-Mickevičių, Maironį, Joną Biliūną, Kazį Binkį ir kt.); su bičiuliais parengė Antano Škėmos ir Juliaus Kaupo *Raštus*. Aktyviai ir produktyviai dirbo lietuviybės puoselėjimo baruose – bendradarbiavo spaudoje, ypač žurnale *Metmenys*; dalyvavo Lituanistikos instituto veikloje, buvo nuolatinis Santaros-Šviesos suvažiavimų dalyvis. Daugelis K. Ostrausko pjesių buvo pastatytos Amerikoje ir Lietuvoje. Monospektaklis *Vaižgantas* (aktorius Ferdinandas Jakštys) parodytas beveik visoje Lietuvoje ir gausiuose lietuvių bendruomenių telkiniuose Amerikoje. Literatūros kritikas, profesorius Rimvydas Šilbajoris itin vertino bičiulio kūrybą, rašė recenzijas, vertė jo pjeses į anglų kalbą, skelbė žurnale *Arena*, *World literature today*, *Lituanus* ir kt. Už savo kūrybą K. Ostrauskas pelnė Lietuvių Rašytojų draugijos; V. Krėvės ir JAV LB Kultūros tarybos premijas.

Apisukus gyvenimo ratui, amžino poilsio sugrįžo į savo numylėtą Kauną, atgulė šalia išeivių rašytojų Petrašiūnų kapinėse. Šių eilučių autorė, keletą dešimtmečių bendravusi su menininku, lankiusi jį Filadelfijoje, aptarusi ir perėmusi beveik visas jo kultūros vertybes, parvežė į Maironio lietuvių literatūros muziejų (toliau – MLLM). K. Ostrauskas prie kai kurių rankraščių parašė taiklius komentarus – prieraišus. Archyvas tvarkomas, ty-

Iš kairės: P. Jurkus, J. Aistis, K. Bradūnas, K. Ostrauskas. Baltimorė, 1955

rinėjamas, eksponuojamas. Išeivių rašytojams skirtoje ekspozicijoje galite išvysti K. Ostrausko unikalią medžiagą, o pasižvalgę MLLM internetiniame puslapyje – susipažinti su rašytojui skirtais tektais ir virtualia paroda.

Draugo skaitytojus kviečiu kartu su manimi praskleisti rašytojo unikalų rinkinį ir per egodokumentiką: laiškus, atsiminimus, nuotraukas, rankraščius ir knygas iš arčiau žvilgtelti į jo gyvenimo ir kūrybos kelią. Laiškuose plačiai reprezentuojama kūrybos plotmė: atskleidžiamas dramų kūrimo procesas, svarstomi formos ir turinio santykiai, ypač akcentuojant formos reikšmę, pabrėžiamas kalbos sąlygiškumas. Laiškuose veriasi K. Ostrausko platus intelektualinių interesų spektras: klasikinė, barokinė muzika, dailė, literatūra.

Du gyvenimai:

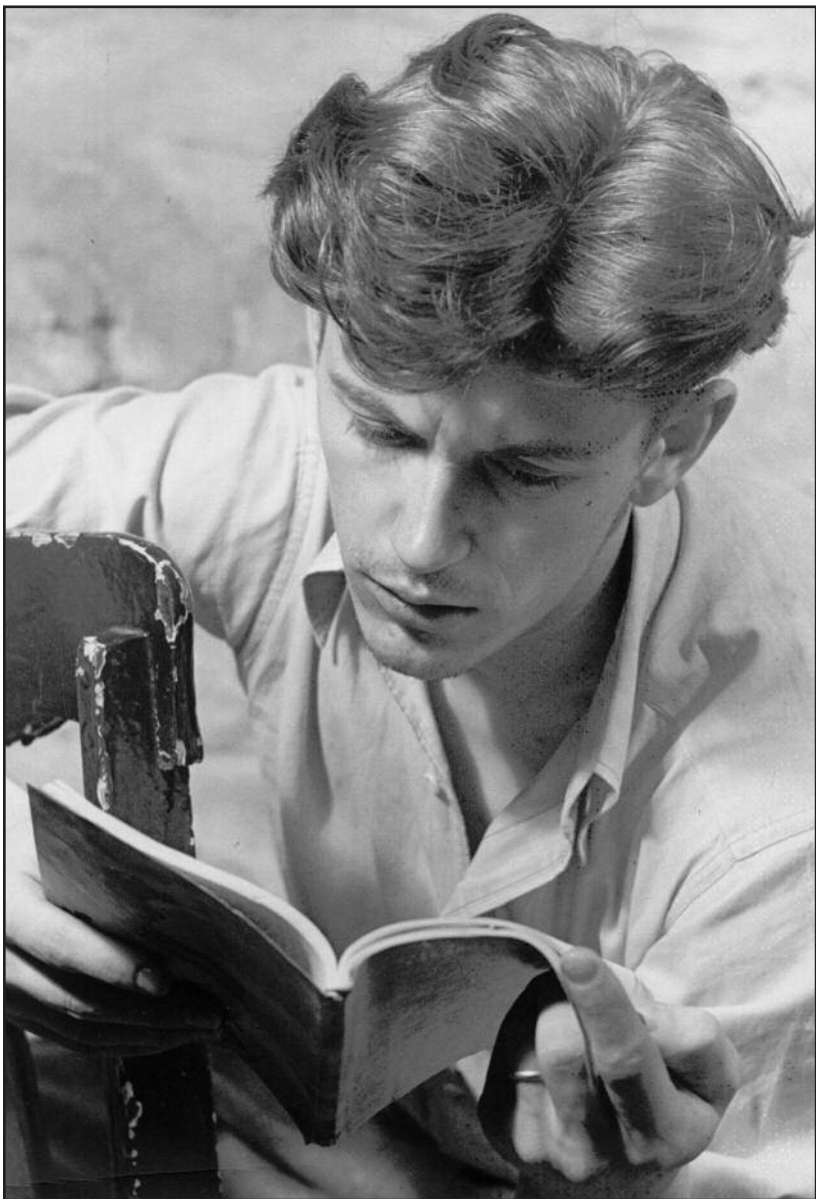
„...kasdieniškas ir minties, svajū, ramybės, vienumos, grožio...“

Kostas Ostrauskas gimė Veiveriuose, Prienų r. vargonininko Konstantino ir Onos Urbaitytės šeimoje. Iš vaikystės likę prisiminimai, kaip ketverių, sėdėdamas „nukarusiomis kojomis“ šalia tėvo, vargonavusio bažnyčioje, pakerėtas klausėsi įstabių garsų. Muzika tapo neatsiejama gyvenimo dalimi. Su šeima 1930-aisiais persikėlė į Kauną, apsigyveno Šančiuose, V. Krante. Kostas lankė netoliese esančią 6-ąją mokyklą, buvo pavyzdingas mokinys. Išlikę jo tvarkingi sąsiuviniai su kaligrafiškais užrašais ir spalvotais piešiniais – iliustracijomis, pažymių knygelės. Tačiau jaunuolio širdyje spurdėjo noras tapti aktoriumi. Atsiminimuose rašė: „Valst. Teatras, kurio galeroje, beveik nuo 1939 m. buvau gana reguliarus svečias, buvo mano ‘alma mater’. Ilgainiui teatras tiek apsuko galvą, kad 1943 m., baigęs šešias klases, palikau gimnaziją ir, išlaikęs konkursinius egzaminus į Jaunąjį Kauno teatrą, ėmiau akto-

riauti. Kartu ten pat lankiau dramos studiją. Tad patyriau ir profesinio teatro darbo skonį...“ Jaunuolis tapo pilnateisiu trupės nariu ir net gavo Teatro direktoriaus Stasio Santvaro jam paskirtą pirmą algą.

Chaotiški istoriniai įvykiai pakeitė daugelio lietuvių gyvenimus. 1944-aisiais, K. Ostrauskas nuo antrosios sovietų okupacijos pasitraukė į Vakarų – vienas, be tėvų. Atsakydamas į klausimą, kas paskatino tokiam žingsniui, rašė: „Jeigu gerai prisimenu, kažkoks beveik nesąmoningas išgastis. Nors buvo ir konkreti priežastis – pasirodo, motina ir aš buvome išvežtinų sąrašuose. Tačiau viskas taip susiklostė, jog aš pasitraukiau, o motina nusprendė pasilikti. Kiek čia buvo sąmoningo apsisprendimo, nežinau. Tačiau atsimenu, tikrai buvo šventas – šventų švenčiausias – įsitikinimas, kad įveikę Hitlerį amerikiečiai įveiks Staliną ir grįšime lyg niekur nieko namo. Štai šitoks įsitikinimas padėjo apsispręsti ir suteikė narsumo tokiam – deja, kaip vėliau paaiškėjo lemtingam žingsniui.“

Aštuoniolikmetis atsidūręs svetur nepasimetė, turėjo tikslą – siekti literatūros, teatro ir muzikos studijų. Liubecke baigė lietuvių gimnaziją, kurioje dėstė ir poetas Faustas Kirša. Rinkinyje saugomas jo 8 klasės (1945/1946) elgesio ir mokslo pažangumo pažymėjimas. DP stovyklose pabaltijiečiai suskubo organizuoti ir aukštojo mokslo studijas. Britų okupacinėje zonoje, gavus leidimą, 1946 m. sausio 8–9 d. Hamburge sukviesta Pabaltijo universiteto steigiamoji konferencija, kurios metu profesūros atstovai priėmė universiteto statusą ir išrinko laikiną vadovybę. K. Ostrauskas buvo priimtas į Hamburge įsteigtą Pabaltijo universitetą, vėliau perkeltą į Pinnenbergą. Studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Rinkinyje saugomas jam išduotas studentų atstovybės pažymėjimas ir studijų knygelė: *Study Book / Hamburg. (Philosophy)*, Nr. 1092, july 1946. Knygelėje už išlaikytus egzaminus ir gautas įskaitas pasirašę profesoriai ir dėstytojai M. Biržiška, V. Maciūnas, J. Balys, P. Jonikas, Z. Vitėnas, V. Biržiška, A. Rukša. Meilė muzikai pastūmėjo link papildomų studijų pas buvusį Kauno operos solistą prof. V. Ivanauską. Rinkinyje saugomi K. Ostrausko kruopščiai perrašyti natų sąsiuviniai: „Jaunystės dienų dainininko ambicijų ‘repertuaras’ perrašytas daugiausiai mano paties... <...> pradžioje dar mokantis Liubecko lietuvių gimnazijoje, o vėliau daugiausiai Pabaltijo Universitete 1946–1949 metais. Su kai kuriais mano vertimais.“ Muzikos studijas dokumentavo sertifikatas, patvirtinantis, kad K. Ostrauskas turi puikią muzikinę klausą – lyrinis baritonas; lavinosi ir baigė šį kursą.

Kostas Ostrauskas, 1950

Atkelta iš 2 psl.

1948-aisiais išbandė jėgas kaip režisierius – recitatyviniu būdu pastatė V. Krėvės „Šarūną“ ir B. Sruogos „Baisiąją naktį“.

Vokietijoje sutiko ir dvasiai artimą sielą, būsimą žmoną Danutę Valaitytę. Išlikęs judviejų susirašinėjimas byloja apie anas stovyklines dienas, kurios anaip tol nebuvo lengvos ir paprastos. Tačiau jaunieji, siekdami bendrų tikslų, gyveno viltimi ir tikėjimu: „Mes gyvenam <...> staiga kažko pasiilgstam: vienumos, ramybės, grožio... mus apipuola klausimai, kuriuos neįsprausi į kasdieniškus, sakyčiau, virtuvinius rėmus. Ergo – yra du gyvenimai: kasdieniškas ir minties, svajų, ramybės, vienumos, grožio etc. Yra žmonių, kurie gyvena tik pirmuoju. Aišku, jie susiduria neišvengiamai ir su antruoju, tačiau jo specialiai neieško, nes neskiria jam jokios vertės. Gi kiti – priešingai: jie karštai ieško to antrojo, kurį jie vadina tikruoju gyvenimu, pirmąjį pripažindami tik kaip neišvengiamą realybę, be kurios išviršinė žmogaus egzistencija būtų neįmanoma.“ (1948. VI. 24) Laiškuose aptarinėjamos perskaitytos knygos, meno kūriniai, įvardijami mėgstami kompozitoriai: Beethoven, Händel, Vivaldi. „Kazkada Tu rašei, kad Mozartas, turbūt, negyveno šioj žemėj – jo muzika tokia šviesi, giedri ir gal net nerūpestinga. Klausaus jo 'Requiem'. (Jį Tu jau, be abejo, girdėjai). Klausaus ir nieko kito negaliu pasakyti, kaip tik: 'Niekas, turbūt, taip gerai nesuprato gyvenimo, kaip jis.' Tikėk man, Vėželi, Mano Brangus. Jis matė, kad gyvenime yra du gyvenimai: šviesus ir juodas. Tokia ir jo muzika. Jis, atrodo, nesprenė ir neieškojo, kuris iš jų yra tikrasis – jis tik matė, kad gyvenime yra džiaugsmo ir kančios ašaros, kad gyvenimas gimsta, gyvena ir – miršta.“ (Brooklyn, 1949. X. 30;) Reikia pastebėti, kad W. A. Mozart taip ir liko vienas iš mėgstamiausių K. Ostrausko kompozitorių.

1949-aisiais, gavęs iš giminaičių iškvietaimą, K. Ostrauskas lėktuvu atvyko į Ameriką, o jo artimas bičiulis, inžinierius Albinas Šurna, pasirinko Australiją. Iš pastarojo pavyko gauti abiejų turiningą susirašinėjimą. Tekstuose aptariama istorinė situacija, kultūrinė aplinka, į kurią abu pateko. A. Šurna gyvai domėjosi bičiulio kūryba.

K. Ostrauskas, pasiekęs Amerikos žemę, su liūdesiu jam rašė: „Kai nusileidžiame ir išlipu, aš išsigastu savęs – atrodo lyg iš Pinnenbergo į Hamburgą būčiau atriedėjęs. Jokių pergyvenimų, jokių pasikeitimų: tik žinau, kad skridau. <...> Čia nėra Žmogaus. Mes daug ką girdėjom apie Tėvynės nostalgiją. Daugelį ji užmušė. Daugeliui Dievą ir žmones pagrobė. Bet mes mažai ką girdėjom kalbant apie žmogaus nostalgiją – jei anoji užmuša, tai ši gyvą palaidoja. Jei ana atima Dievą ir žmones, tai šioji – ir patį Nieką iš Tavęs pagrobia. Pasiimkite Tėvynę ir atiduokite man Žmogų, nes nėra Tėvynės be Žmogaus, o Tėvynė gimsta tik Žmoguje. <...> Aš Amerikoje, bet ne Amerika manyje.“ (1949 IX 28)

Kosto Ostrausko „Pypkė“. Aktoriai (iš kairės): E. Vilutienė, V. Juodka, H. Kurauskas. Rež. J. Blekaitis, Čikaga, 1964

Dramaturgai – K. Ostrauskas ir J. Blekaitis scenoje. Čikaga, 1970

Pirmosios dienos, mėnesiai Amerikoje tapo rimtais išbandymais – atsitiktiniai fiziniai darbai nedžiugino, o gavus vietą Bostono, o po to Čikagos operoje – nuvylė. Laiške rašė: „operos pajacu nebūsiu“. Svetimos kultūros apsuptyje reikėjo surasti savo nišą, savo vietą, susikurti savo erdvę. Atvykus mylimai Danutei, susituokė New Yorke. Tarsi stebuklingos lazdelės mostu viskas susidėjo į savo vietas – mylima žmona, bendri interesai, laiminga šeima, sūnaus Dariaus gimimas. „Man atrodo, kad mums yra ir bus dienų per mažą, nes gėris, laimė ribų neturi. Čia ir slypi, Danute, mudviejų didelis džiaugsmas – abu gyvenam vienas kitam, esam vienas, abu siekiame gėrio, laimės, esam taip laimingi, bet vis siekiame (nes ribų nėra) – auga. Ir nėra baimės, kad mes pasieksim laimės, gėrio ribą – jos nėra...“ (Pinnenbergas, 29. 12. 48).

Išsipildė ir dar viena svajonė, kaip rašė A. Šurnai – „gavau stipendiją muštis mokslų link Pensilvanijos universitete, Filadelfijoje. Mokslas prasidės rugsėjo gale. Gal žinai, ten yra 'Baltic and Slavic studies Department su Sennu, Krėve'.“ (Brooklyn, 1950 VI 24). Studijos universitete tapo jo gyvenimo legenda

– istoriniu įvykiu, buvo paskutinis rašytojo, profesoriaus Vinco Krėvės-Mickevičiaus studentas, doktorantas. Dar Lietuvoje puoselėjo ypatingus jausmus, sentimentus šiam klasikui, profesorui. Be jo kūrybos neišsivadavo lietuviško teatro, literatūros. Betarpiškas judviejų bendravimas paliko atmintyje daug gražių akimirkų. Vėliau, rūpinosi profesoriaus laidotuvėmis, parašė atsiminimus.

Studijos plėtė akiratį: gerai susipažinęs su lietuvių rašytojų kūryba, gilinosi į pasaulinę literatūrą. Skaitė Strindberg, Jones, Wilder. Laiške bičiuliui rašė: „knygos pekiškai įdomios, ypač 'The confession of the Fool' ir 'Inferno'“. Vokietijoje pradėjęs kaupti biblioteką, pergabė ją į Ameriką ir čia pirko reikiamas knygas: „palengva susidarau savo gražią bibliotekėlę, tiesa, daugiausia teatro bei dramos klausimais.“ (Philadelphia, 1952 XII 27). Knygose ieškojo naujumo, modernumo, tačiau pagrindinis siekis: „sukristalizuoti savo literatūrinį (bendrai meninį skonį) ir ieškau savo pasaulėžiūros, nes kaip bjauru žinoti, kad savyje nešiojiesi palaidą balą.“ (Brooklyn, 1950 VI 24).

1952-aisiais, baigęs studijas magistro laipsniu, ėmėsi doktorantūros. Disertacijos tyrinėjimo objektu pasirinko Jono Biliūno susirašinėjimą su Jurgiu Šauliu. Ostrauskas ne tik parašė komentarus ir suredagavo Pennsylvanijos universiteto bibliotekoje saugomus Biliūno ir Šaulio laiškus, bet ir atskleidė naują rankraštinę medžiagą apie Biliūno gyvenimą bei jo kūrinius. Filosofijos mokslų daktaro laipsnis suteiktas 1958-aisiais. Studijuodamas doktorantūroje nuo 1952-ųjų dirbo Pennsylvanijos universiteto bibliotekoje. „Kiekvieną pirmadienį dirbu universiteto bibliotekoje, kataloguoju knygas. Darbas gana įdomus. Žinai, pereina per rankas įvairiausių knygų, nieks su botagu nevaru, pavartai, pasižiūri, jeigu įdomu, sau užsisakai, naudodamasis duodama kaip bibliotekos tarnautojui nemaža nuolaida (33proc.) palengva susidarau savo gražią bibliotekėlę, tiesa, daugiausia teatro bei dramos klausimais.“ (Philadelphia, 1952 XII 27) Nuo 1958 iki 1978 m. jis buvo Muzikos skyriaus direktorius. Pennsylvanijos universiteto bibliotekoje dirbo iki išėjimo į užtarnautą poilsį – 1989-ųjų.

Studijų metais dėliojo ir kūrybos fragmentai, laiške rašė: „paskaitose klausau viena, o namuose dirbu kita – kas tai yra tasai mano namų darbas? – ką pirmiausia, svečiuos pavadinkime, visuotinėje literatūroje, daugiausia amerikiečių, anglų, rusų (įkeru tau jau gan neblogai ir originale) ir prancūzų, kuri, deja prieinama tik vertimuose. Toliau įsikibau į dramaturgiją, jos istoriją ir ypač teoriją, pradedant nuo didžiai gerbiamo Aristotelio. Žinia, kad jau būtų pilna – skaitau ir meisterius dramaturgistus. Amerikonius nejuokais pažįstu. O kad dar būtų 'hyčiau' pats dramaturguoji esu užbaigęs tris vienaveiksmes (geriau nuo jų pradėti ir įpusėjęs triveiksme). Ką padariau, esu patenkintas (sakai, taip visuomet būna, kol neatvėsta.) išskyrus vieną – pirmąją. Prisispyręs ir toliau kapstytis šiuose dirvonuose. Pačiam turint galvoj mūsų didžiai tragišką tremtinio padėjimą, ir vėl, žmogus, ieškai ano išganingo išėjimo. Ir kas gali būti geriau tokiu atveju, Albinai, jeigu nepasiimti lyra... <...> Taigi pasiimu ją, ba žinau, jog ji balzamas.“ (Philadelphia, 1951 IX 27).

Pažintis su paukščiais Markučių dvare

Astrida Petraitytė

Markučių dvarą esu aplankiusi gal prieš porą metų – jam atsisakius Literatūrinio Aleksandro Puškino muziejaus vardo, tapus tiesiog dvaru-muziejumi. Šasajų su *didžiojo rusų poeto* vardu išvengti nepavyks – čia gyvenimą kūrė, XIX a. baigiantis, „užkuriom atėjęs“ jo sūnus Grigorijus Puškinas, net atsivežęs kai kuriuos asmeninius garsiojo tėvo daiktus; tiesa, jis mirė jau 1905 m., dvaru iki savo mirties 1935 m. rūpinosi jo žmona Varvara Puškina. Išlikusius rusiškos, kaip ir lenkiškos, dvarininkystės relikтус tenka priimti kaip Lietuvos istorijos realiją, patinka tai mums ar ne. Parke, šalia dvaro įkurdintas poeto Puškino biustas – ir tai optimalus ar bent kompromisinis variantas, nes visa sovietmetį ši stovykla tarsi didžiausias *mūsų* kultūros simbolis stūksėjo sostinės išties simboliniame centre, Gedimino kalno papėdėje, parkelyje (greta buvusių ir būsimų Valdovų rūmų). Beje, dvaro kompleksui priklauso ir XX a. pradžioje statyta Šv. Barbaros (stačiatikiškai: Varvaros) koplyčia, vertas dėmesio architektūros paveldas. Ir pats dvaras, kaip pažymima muziejaus puslapyje, yra „autentiškas XIX a. medinės priemiesčio architektūros ir interjero pavyzdys.“ Anuokart apsilankius sužavėjo ir dvarą supantis parkas su tvenkiniais, kurie, sakoma informaciniame stende, 1867 m. iškasti, pasitelkus bene 60 žmonių, tiesiog rankomis.

Dabar Markučių dvaras yra patyręs naują reorganizacijos etapą – tapo Vilniaus muziejaus (direktorė Rasa Antanavičiūtė) dalimi; be to, Vilniaus muziejui dar priskirti Beatričės namai (B. Grincevičiūtės memorialinis butas) bei Medinės architektūros centras. Pagrindinis Vilniaus muziejus, kol kas įsikūręs Vokiečių gatvėje, taip pat rengiasi „kokybiniam šuoliui“ – įsikurti restauruojamuose XVII a. Kirdiejų rūmuose.

Matyt, galime tikėtis Markučių dvaro kultūrinės veiklos suaktyvėjimo, įvairovės, juk ir su-

Markučių dvaras.

A. Petraitytės nuotraukos

Ornitologas Petkus demonstruoja inkilų įvairovę

mėjusių salėn – įstabu, kad tarp tų susidomėjusių nemažą dalį sudarė vaikai.

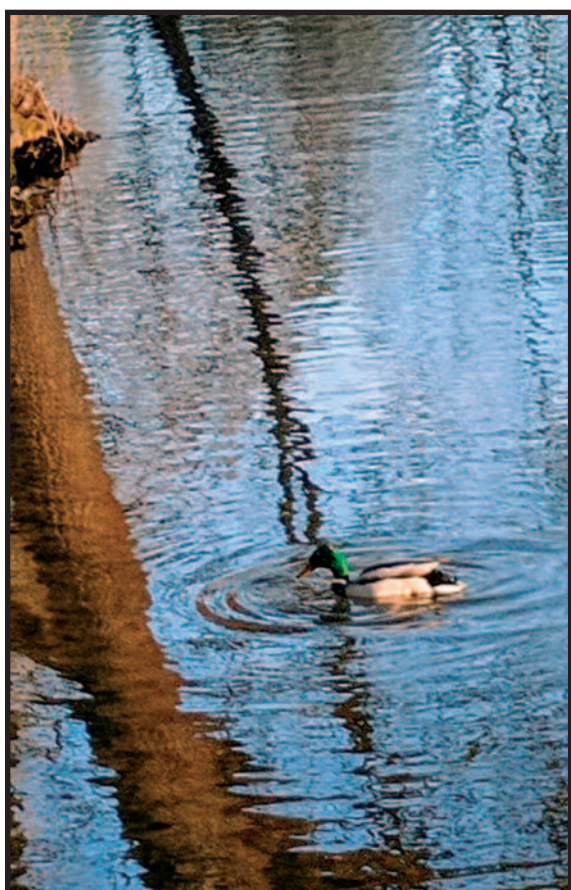
Išklausėme gausiai iliustruotą – vaizdais ir garsais – paskaitėlę. Ekrane pamatėme daugybę paukščių – ir gerai pažįstamus, tokius kaip gandras ar karvelis, ir rečiau sutinkamus bei girdimus – štai buktis, liputis, didysis dančiasnapis ir pan. Patyrėme ir tos pačios rūšies įvairovę; pvz., pelėdų yra ir žvirblinių; genys gali būti didysis, vidutinis, gali būti margasis, net tripirštis, o meleta – žalioji, pilkoji, juodoji ir t.t. Išgirdome įvairiausių paukščių balsus (ir telefone įrašytus, ir ekrane „gyvai“ suskambančius) – ir juodąjį strazdą, ir pilkąją pečialindą, ir kt.

pantis parkas siūlo pažintinio aktyvumo galimybes. Pastarosios neliks neišnaudotos – tai paliudijo ir balandžio 23-ą įvykusi edukacija „Pažinkime paukščius su Gediminu Petkumi“. Ornitologas Petkus pirmiausia sukvietė būrelį susido-

Sužinojome įdomiausių faktų. Mažiausias paukštis Europoje – mūsų nykštukas; ekrane jo vaizdas sugretintas su cukraus kupinu šaukšteliu – toks ir šio paukštelio svoris (mūsų lektorius pasipasakojo apie savo talkinimą žieduojant paukščius Ventės ornitologinėje stotyje, ir aš turėjau progos prisiminti išvyką iš Šilutės į Ventės ragą, kai ilgametis stoties vadovas Vytautas Jusys mums demonstravo būtent sužieduotą delne telpantį nykštuką). Čiurliai skrenda net dešimt mėnesių nenuitūpdami, pamiega skridami, atsigeria irgi praskrisdami virš vandens – mat jų labai trumpos kojelės, nutūpę jie nebegali pakilti (mūsų lektorius pasisakė: pamatęs ant žemės čiurlį, pakelia ir pamėtėja – tada paukštis įgyja galią skrydžiui). Didysis apuokas, pasirodo, savo būstą kuria ant žemės. Apgailestauta, kad menksta kregždžių populiacija – naujieji pastatai jų nesuvilioja lizdus lįdytis, įtakos turi ir mažėjanti bioįvairovė; sakyta: gal ir gražiai atrodo geltonuojantys rapsų laukai, bet tai iš esmės dykynė...

Išvydome visą inkilų kolekciją – pasirodo, verta juos pasiūlyti ne tik įvairiems paukščiams, bet ir drungeliams, boružėms...

Nukelta į 8 psl.

Markučių tvenkinio gyventoja

Interesantų būrelis Markučių parke

Renginyje dalyvavo keli dvasininkijos atstovai

Knygos autorius A. Katilius yra surinkęs daug žinių apie Seinų kunigų seminariją

Minimos Seinų kunigų seminarijos 200-osios metinės

Algis Vaškevičius

Marijampolės Petro Kriaučiūno viešojoje bibliotekoje surengtas istoriko Algimanto Katiliaus knygos „Katalikų dvasininkijos rengimas Seinų kunigų seminarijoje (XIX a. – XX a. pradžia)“ pristatymas ir taip paminėtas Seinų kunigų seminarijos įkūrimo 200 metų jubiliejus. Ši kunigų seminarija išugdė labai daug Lietuvai nusipelnusių asmenybių. Į renginį atvyko ir svečiai iš Punsko, kurie lanko Marijampolės Trečiojo amžiaus universiteto užsiėmimus.

Seinų kunigų seminarija – Lietuvos kunigų rengimo mokykla, veikusi 1826–1926 m. Seinuose. Seinų vyskupijos teritorijoje, Tikocino miestelyje jau anksčiau veikusi maža dvasinė seminarija buvo vyskupijos pakrastyje, toli nuo lietuviškų parapijų. Ją baigusią lietuvių kunigų nepakakdavo visoms lietuviškoms parapijoms. Norėdamas pagerinti padėtį, Seinų vyskupas Mykolas Manugevičius 1826 m. kunigų seminariją įsteigė Seinuose.

Toks sprendimas visiškai pasiteisino. Nuo pat Seinų kunigų seminarijos įsteigimo į ją daugiausia kandidatų atvykdavo iš Marijampolės ir Kalvarijos apskrčių. Sprendimas įsteigti seminariją Seinuose lėmė miestelio spartesnę plėtrą, tačiau labiausiai reikšmingas buvo šio krašto lietuviams. Per visus seminarijos gyvavimo metus dauguma klierikų buvo lietuviai. Jie buvo baigę Marijampolės, kiek rečiau Suvalkų ar Lomžos gimnazijas.

Istoriniai šaltiniai liudija, kad 1826 m. mokytis seminarijoje pradėjo vos keliolika klierikų. Jų žymiai padaugėjo tik po 1863 m., kai Tikocino dvasinė seminarija buvo prijungta prie Seinų seminarijos bei 1893 m. uždarius Kielcų vyskupijos seminariją. 1865–1912 m. klierikų skaičius Seinų kunigų seminarijoje svyravo nuo 60 iki 80. Stojantieji į kunigų seminariją turėjo būti baigę bent 4 gimnazijos klases. Seminarijoje XIX a. pabaigoje plito lietuviškos nuotaikos, klierikai lietuviai kaip tautinį himną ėmė giedoti ištrauką iš Adomo Mickevičiaus „Pono Tado“: „Tėvyne Lietuva, Tu kaip sveikata“.

Lenkijai užgrobus Suvalkiją, 1922–1930 m. Seinų kunigų seminarija veikė Zypliuose, vėliau Gižų dvare, kol rektorius Vincentas Vizgirda jai nupirko Vilkaviškyje žemės naujiems seminarijos rūmams. Seminarija tęsė veiklą jau kaip Vilkaviškio kunigų seminarija.

1826 m. Seinų kunigų seminarijoje pradėjo dirbti tik 3 profesoriai, bet XIX a. pabaigoje buvo jau 19 dėstytojų. Pirmuoju rektoriumi buvo Mykolas Jonas Manugevičius. Dauguma dėstytojų buvo kilę iš lietuviškų apskrčių, baigę Marijampolės gimnaziją arba Veiverių mokytojų seminariją. Slapti lietuvių kalbos mokytojai iki 1904 m. buvo patys klierikai. Apie tokią jų veiklą buvo žinoma seminarijos va-

Apie Seinų seminariją jau gali paskaityti ir lenkai savo kalba

dovybei, bet rektorius Jonas Giedraitis visa tai toleravo.

Šioje seminarijoje mokėsi JAV lietuvių kunigas, visuomenės veikėjas Ignas Albavičius, vyskupas, seminarijos profesorius, kandidatas į palaimintuosius Vincentas Borisevičius, Lietuvos Prezidento kanceliarijos viršininkas Pijus Bielskus, Kauno vyskupas ir Bosanos titulinis vyskupas Vincentas Brizgys, vyskupas, mokslininkas, Lietuvos universiteto rektorius Pranciškus Būčys, JAV kunigas, poetas ir publicistas Jonas Kasakaitis, visuomenininkas, Seimo narys, Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorius Mykolas Krupavičius, Lietuvos himno autorius poetas Vincas Kudirka (jis seminarijos nebaigė), marijonų provincijos JAV steigėjas, katalikiškų organizacijų ikūrėjas Feliksas Kudirka, rašytojas Vincas Mykolaitis-Putinas, iki pat žūties atlikęs savo kunigo pareigas skėstancijame „Titaniko“ laive Juozas Montvila, Telšių vyskupas, Nepriklausomybės akto signataras, visuomenės veikėjas Justinas Staugaitis, bankininkas, spaudos darbuotojas, Steigiamojo seimo narys Juozas Vailokaitis ir daugelis kitų garsių asmenybių.

XIX a. Seinai tapo unikalia erdve, kurioje susidūrė, persipynė, o kartais ir konfliktavo kylančios moderniosios lietuvių ir lenkų tautinės tapatybės. Seminarija veikė kaip katalizatorius: čia brenė būsimi vyskupai, rašytojai, knygnešiai ir politikai. Semina-

rijos reikšmė ypač atsiskleidė XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje, formuojantis moderniajai lietuvių tautai.

– Apie Seinų kunigų seminariją žinau išties nemažai, dar 2009 metais išleidau apie ją knygą savo disertacijos pagrindu, o naujoji, dabar čia pristatoma knyga yra lenkų kalba ir pritaikyta būtent lenkų skaitytojui, kurį norėjau supažindinti su šios seminarijos reikšme. Seinų kunigų seminarijoje daugumą kunigų sudarė lietuviai, vienu metu jų buvo net apie 80 procentų, vėliau ta dalis sumažėjo, padaugėjo lenkų. Vyskupija tada susidėjo iš dviejų dalių, lietuviškos ir lenkiškos, todėl taip ir buvo, – aiškino dr. A. Katilius.

Ši knyga pristato Seinų kunigų seminarijos kasdienybę ir dvasininkų ugdymo kelią nuo studijų seminarijoje iki aukštųjų mokslų Varšuvoje, Sankt Peterburge ir Vakarų Europos katalikiškuose universitetuose. Joje atskleidžiama, kokiomis sąlygomis buvo rengiami kunigai pastoraciniam darbui, kokia buvo jų kilmė, vertybės ir pašaukimas.

Nors dėstymo kalbos seminarijoje buvo lotynų ir lenkų, bet lietuvių kalba seminarijoje gyvavo tyliai – jos mokytasi slapta, nes ji buvo būtina tarnystei lietuviškose parapijose. Klierikų slaptos organizacijos įkūrimas, draudžiamos lietuviškos spaudos rėmimas ir platinimas, bendradarbiavimas lietuviškoje spaudoje (pagrindinės klierikų lietuviškos veiklos formos) buvo reakcija į to meto iššūkius, kuriuos diktavo besiformuojančios modernios lietuvių tautos poreikiai.

Nukelta į 8 psl.

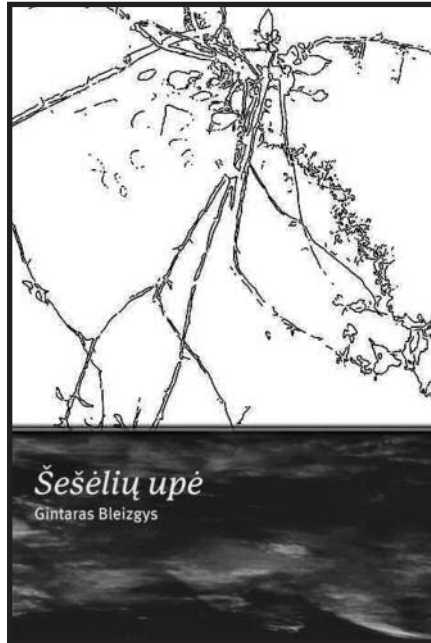
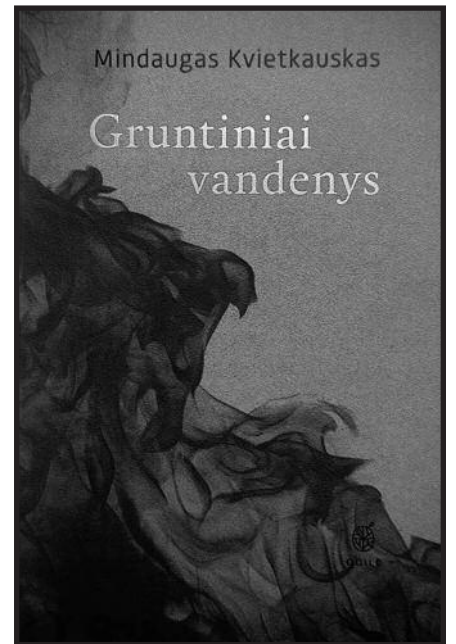

Buvusi seminarija mena daug čia studijavusių Lietuvai svarbių asmenybių.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

Metų knygų rinkimai

Poezijos knygos

Gintaras Grajauskas. *Vandens skonis*. Vilnius, Baziliskas, 2025Gintaras Bleizgys. *Šešėlių upė*. Vilnius, Slinktys, 2025Giedrė Kazlauskaitė. *Marialė*. Vilnius, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2025Mindaugas Kvietkauskas. *Gruntiniai vandenys*. Vilnius, Odilė, 2025Gintaras Grajauskas
„VANDENS SKONIS“

Pamestos pirštinės

vaikystėje mama man
prie pirštinių prisiūdavo
gumytę, kad nepamesčiau

labai teisingai darė

nes paskui, kai jau nebebuvo
kam prisiūti gumyčių
jas nuolat pameddavau

mano gyvenimo kelias
nuklotas pamestomis
vienišomis pirštinėmis

dabar pasenau ir jau
daugiau beveik niekad
nebepametų pirštinės

gal tai ir yra
viso gyvenimo
prasmė ir esmė

išmokyti nepamesti
nepiršti

Gintaras Bleizgys
„ŠEŠĖLIŲ UPĖ“

metai praslinko
šešėlis
ilgesnis
ir f. g. lorcų alyvos
vis puresniais žiedais
ir lakštingalos grimzta
į žiedus gilyn ir kaimynė
trisdešimt penkerių
skarele apsirišusi galvą
po chemoterapijos Dieve
aš žinau kaip ji bijo
kaip kvėpia kaip trankos
lakštingalos
kaip dega ir nyra
į tamsą
alyvų žiedai

Giedrė Kazlauskaitė
„MARIALĖ“

Debesų piemenė

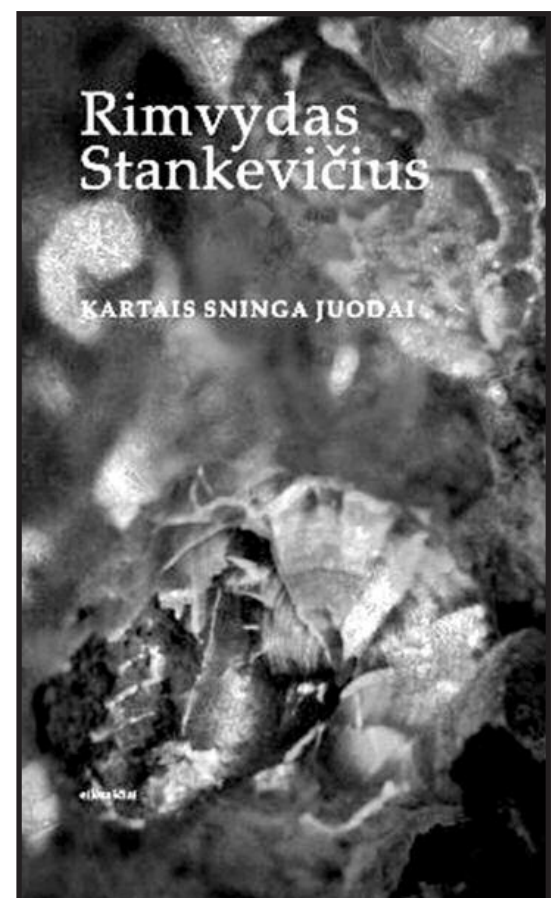
vaikystėj maniau, kad dangus – plokštuma
lubos, į kurias neatsitrenkia paukščiai
palapinės brezentos neprapjauna lėktuvai
skaičiau pasaką apie mergele, kuri nieko
nenorėjo dirbti, tad beliko debesims ganyti
vėliau aišku ji iš to pasimokė
aš tai ne
kol kiti dirba savo gyvybiškai ir visuomeniškai svarbius
darbus piešiu ant debesų
jungiu baltus pūkinius kontinentus
čia mano zoologijos sodas, mano
debesų žiema
kokio blogio bebūtume prisidirbę, debesys
iš lėktuvo vis vien atrodo kaip ir tie ankstesni debesys
kai dar nebuvo tiek chemijos ir plastiko kiekviename
kvėpsnyje ir čiurkšlėje
kartais iš jų iškrenta
mano nuodo gruodo kruopos

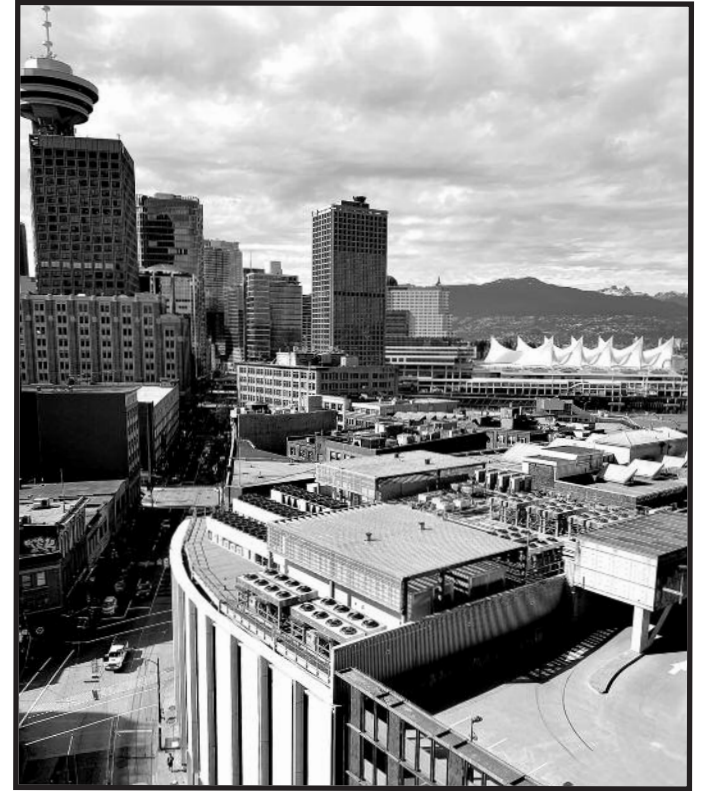
Mindaugas Kvietkauskas
„GRUNTINIAI VANDENYS“

Vėdinu meilės lauką. Išrenku daiktus,
palieku šnabzdėjimus. Prileidžiu pro langus
į mūsų išbūtą kasdienį kvadrata
mėlynos atgailaujančiųjų šviesos.
Kaip nėrinius nuardau
tavo kūno linijas.
Aš esu voras,
vasarą savo tinklą rezgantis kambary,
niekad neišvejamas, nieko nepagaunantis,
visad alkanas, ragaujantis
slaptą drėgmę.
Narplioju lipnų tinklą,
nuodiju geliančiais žodžiais,
tau sugrįžus deduosi miręs,
kad sugundyčiau
gaudumu.

Rimvydas Stankevičius
„KARTAIS SNINGA JUODAI“

Kaip bus po mirties?
Gal panašiai,
Kaip jau buvo
Iki užgimstant?
Klegėjau drauge su visais
Aukštais vėjo lieptais,
Tingiai vinguriavau
Ūksmingomis sietuvomis
Veik liedsdamas lūpomis dugną
Vėjo giliausiąjį,
Blykst, blykst –
Švelniai glaudžiau prie savęs
Spurdančią vėjo žuvis
Dar nelyto
Lietaus žvynais.

Rimvydas Stankevičius. *Kartais sninga juodai*. Vilnius, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2025

Viešnagės Vancouveryje akimirkos.

I. M. Mendeikaitės nuotraukos

Viešnagė legendomis apipintame Vancouveryje ir jo saloje

Ieva Marija Mendeikaitė

Prieš keletą savaičių nusprendžiau trumpam palikti Kanados kalnus ir aplankyti šalia esantį lietuvių turistų jau spėtą pamėgti Vancouvierio miestą ir šalia jo stūksančią Vancouvierio salą.

Šis sprendimas virto ganėtinai nuostabia patirtimi, kadangi kelionė į Vancouvierį man kažkuo priminė kelionę į Klaipėdą, o persikėlimas keltu iki Vancouvierio salos – atkarpą iki Nidos (tačiau, žinoma, kiek ilgesnė). Prieš keliaujant į Vancouvierį nusprendžiau pasidomėti paties miesto istorija ir atrasti faktai praplėtė mano požiūrį ir sudarė visai kitokį miesto vaizdą.

Europiečiui ganėtinai sudėtinga įsivaizduoti, jog Vancouvierio miestas tebuvo įkurtas prieš keletą šimtų metų, o prieš tai ten buvo tiesiog laukinė, drėgna (tačiau gyvybės pilna) pakrantė. Vis dėlto Kanada nebūtų Kanada, kadangi kaip ir visa Šiaurės Amerika, savo teritorijoje iki atvykstant europiečiams glaudė vietines tautas. Būtent Vancouvierio teritorijoje (dar prieš atsirandant Vancouvierio pavadinimui) savo kasdienį gyvenimą gyveno vietinės Squamish, Musqueam ir Tsleil-Waututh vietinių tautos.

Šių vietinių gyventojų pasaulis buvo labai artimai susijęs su gamta – jūra buvo maisto šaltinis, miškai teikė pastogę liūčių ir šalčių metu, aplink augantys kedrai buvo naudojami kanojų gamybai ir namų statybai, o upės nurodydavo gyventojų kelių maršrutus. Pasak senovės legendų, Vancouvierio teritorijos žemės buvo laikomos gamtos dvasių dovanomis, todėl kiekviena čia esanti vieta turėdavo vis kitokią, savitą istoriją.

Pavyzdžiui, garsusis Stanley Park šiandien esantis turbūt pati populiariausia turistų atrakcija (čia teko ir man praminti porą ratelių aplink parką išsinuomotu dviračiu) dar yra vadinamas Raudonosios ponios parku. Manoma, kad XX a. pradžioje šiame parke labai mėgdavo lankytis vietinė mieste gyvenanti moteris, tačiau nežinomomis aplinkybėmis ji staiga dingo ir vėliau tragiškai žuvo dėl nenusisekusios meilės. Legenda sako, kad moters dvasia iki šiol kartais vaikšto parko takeliais, vilkėdama raudoną suknelę, simbolizuojančią tragiškos meilės pasekmes.

Taip pat manoma, kad šiame parke naktimis arba sutemus galima išgirsti senųjų Musqueam ir Squamish tautų protėvių balsus, dar vadinamus „senųjų miškų balsais“. Anot legendų, šie balsai, kuriuos senovės dvasios leidžia išgirsti parko lankytojams, saugo šią žemę nuo pikto (ir nėra vai-duokliai!).

O štai Gastown rajonas, šiuo metu laikomas vienu patogiausių ir dažniausiai turistų pasirenkamų

apsistoti vietų, garsėja kita šurpia legenda. Seniausia miesto dalis, nuo kurios prasidėjo visa Vancouvierio miesto plėtra, Gastown garsėja tuo, jog naktimis čia galima girdėti žingsnius akmenimis grįstose gatvėse, nors šiose gatvėse tuo metu nėra jokių žmonių. Kai kurie turistai teigia čia matę senų jūrininkų ir medkirčių siluetus, barų darbuotojai pasakoja apie nepaaiškinamai iš vietos į vietą staiga pajudančius daiktus, o seniausias miesto garo laikrodis (prie kurio fotografuojasi praktiškai visi Vancouvierį aplankyti atvykę turistai) garsėja mitu, jog šio laikrodžio švilpimas sukurtas visai ne tam, kad žmonės galėtų identifikuoti dienos metą, o kad išvaikytų piktas mieste tebtūnančias dvasias.

Gražu bei simboliška yra ir tai, jog Vancouvierio miestas žaidžia su šiomis legendomis ir padeda palaikyti tokių istorijų dvasią. Dažnai ryte atsikėlęs Vancouvierio gyventojas, pažvelgęs pro savo buto langą, mato miestą, paskendusį rūke. Kitaip tariant, Vancouvieris, kuris garsėja tuo, jog daž-

nai yra labai ūkanotas, tarsi sąmoningai pradangi-na miesto dangoraižius, palikdamas matomus tik miškus bei vandenį, taip leisdamas įsivaizduoti, jog miestą apgaubusios šurpios ir mistiškos istorijos yra tiesa, o rūkas tėra priemonė vandenyno dvasioms uždengti miestą ir parodyti Vancouvierio gyventojams gamtos didybę.

Nepaisant šių istorijų, svarbu paminėti ir tai, jog Vancouvieris įsikūręs prie Ramiojo vandenyno, todėl šį miestą gaubia daugybė legendų, susijusių su vandenyno, jūros, žvejų ir jūreivių gyvenimo paslaptimis. Manoma, kad Vancouveryje galima išgirsti banginių dainas, vedančias prarastas sielas, toli horizonte išvelgti senovinių laivų šešėlius, kurie tai pasirodo, tai dingsta ūkanotame vandenyne be jokio pėdsako ar įrodymo, jog kada nors čia buvo ir panašiai.

Vancouvierio legendos neskirtos įbauginti ar išgąsdinti, veikia priminti tai, jog gamta čia laikoma itin svarbia gyvenimo dalimi, ji gyva ir kurianti, o pats Vancouvieris – miestas, kurio istorija prasideda nuo labai senų istorijų, vietinių tautų perduotų žodis žodinė. Tai miestas, ikūnijantis laukinės gamtos nuotaikas ir šiuolaikišką modernumą, vienas su kitu smarkiai persipynusius. Gražu ir tai, kad Vancouvierio sala, taip pat įsikūrusi viduryje Ramiojo vandenyno, simbolizuoja miniatiūrinę Kanadą apskritai.

Salos vakaruose – laukiniai Ramiojo vandenyno paplūdimiai, salos centras kupinas kalnų ir gūdžių miškų, o rytinė salos pakrantė gausi ramių miestelių bei ūkių regionų. Sala nuostabi tuo, jog čia vis dar galima išvysti prie pakrantės priplaukiančių, į gyventojus bei miesto svečius pasižiūrėti norinčių ruonių grupelių, netoli krantų praplaukiančių banginių bei pajusti labai stiprią vietinių tautų kultūrą, atgimstančią ir suteikiančią Vancouvierio salai dar ypatingesnio žavesio.

Apibendrinus galima būtų pasakyti, jog Vancouvieris – miestas tarp gamtos, o štai Vancouvierio sala – gamta su keliais mažais miesteliais. Tiesa, dar vienas nuostabus faktas – sala nesikliauja Kanados orų prognozėmis ir savo oro temperatūrą diktuoja taip, kaip jai (ir tikriausiai daugeliui mūsų) atrodo geriau. Čia dažnai galima pajusti išsiilgtą šilumą, saulės spindulius ir pasidžiaugti anksti žydėti pradėjusia gamta.

Viešnagė Vancouvierio saloje leido prisiminti ne tik seniai pamirštą pavasarį, bet ir pajusti lėtai slenkantį laiką, atsipalaiduoti ir tiesiog mėgautis kasdieniu gyvenimu. Jeigu kada nors būsite Vancouveryje, nepamirškite aplankyti ir šalia jo esančios salos – tikrai nepasigailėsite!

Markučių parkas

Pažintis su paukščiais

Atkelta iš 4 psl.

Mums pademonstruota, kad atsineštieji inkilai turi atsiderančias dureles – rūpestingieji paukščių mylėtojai taip gali šiuos namelius išvalyti.

Petkus pasidalijo ir savo profesinės veiklos įdomybėmis ar keblumais: puikiai pažįsti Lietuvos ir visos Europos paukščius, bet nuvykti komandiruotėn į Afriką ir, nors esi „namų darbus“ padaręs – studijavęs mokslinius leidinius ir pan., jautiesi pasimetęs – visai kitokie paukščiai, nepažįstami jų balsai...

✱

Ir be edukacijos verta pavaikštinėti pavasarį atgyjančioje gamtoje – nors dar miškelio paklotą didumoje dengia pernykščiai lapai, bet pro juos prasi-veržia kai kur pavieniai pavasariniai žiedeliai, o kai kur baltuoja ištisi jų „kilimai“.

Bet mūsų dėmesys antrojeje edukacijos dalyje – pasivaikščiujime po parką, žinoma, buvo sutelktas į paukščius – labiau girdimus nei regimus. Edukatorius Gediminas, atsinešęs visą kuprinę žiūronų, jais apginklavo žingeidžiausius – vaikams, žinoma, la-

biausiai rūpėjo tarp medžių šakų išvelgti zylę ar liepsnelę. Ornitologas apgalvestavo, kad susirinkome ne šeštą rytę – tuomet paklausytume galingo prasi-budinusių paukščių koncerto. Mums vaikštinėjant ištis prirėkėdavo gerai įtempti ausis, kad vėjo šlamėjime išskirtum kokią paukščio trelę. Bet mūsų gidas vis suorientuodavo: tai „kikilio nerimo balsas“, „toli gieda strazdas“ ir pan. Jis patarė, mokantis atskirti paukščių balsus, juos susieti su kokių žodžiu, pavyzdžiui, didžioji zylė gieda „teacher teacher...“

Ne taip lengva buvo ir išvelgti, kur koks paukštelis nutūpęs ar praskrisdamas trumpai šmėkšteli – ir žiūronai praversdavo tik jau žinant tašką, į kuri reikia žiūrėti. Bet galima buvo pasitelkti vaizduotę, kai vadovas pranešdavo: anava keršulis, o ten liepsnelė... Lengviausia, žinoma, buvo įžiūrėti tvenkiny plaukiojančias antis – ir didžiąja, ir klykuolę...

Esu kadais gražią vasaros dieną Markučių parke ir piknikavusi. Ko gero, sumanysiu pakartoti, tikiuos, dabar ausis bus jautresnė čiulbėjimams, čirenimams, burkavimams.

Seinų kunigų seminarijos 200-osios metinės

Atkelta iš 5 psl.

A. Katilius renginyje išsamiai papasakojo, kaip ir dėl kokių priežasčių ši seminarija buvo įkurta, kokie buvo pirmieji jos veiklos metai. Rašydamas knygą, jos autorius išanalizavo daugybę istorinių šaltinių, kurių ieškojo įvairiuose archyvuose.

– Šia tema susidomėjau daugiau kaip prieš 30 metų, kai Lenkijos mieste Elke 1994 metais vyko konferencija ir joje skaičiau pranešimą. Pagrindinis archyvas, kuriame ieškojau medžiagos, buvo Lomžos vyskupijos archyvas, nes pačios Seinų kunigų seminarijos archyvas iki mūsų dienų neišliko.

Lomžos vyskupijos archyve yra saugoma medžiaga, kuri patekdavo į kurią apie Seinų kunigų seminariją. Ten yra saugoma apie 30 bylų. Tada, kai rinkau medžiagą, dar buvo galima laisvai patekti į archyvus, kuriuose saugoma gausi XIX amžiaus istorija, tad daug reikalingos medžiagos radau Sankt Peterburgo valstybiniame istorijos archyve. Žinoma, ir Lietuvos archyvuose yra šis tas išlikę, – teigė A. Katilius.

Apie Seinų kunigų seminariją bibliotekoje kalbėjo ir Mykolo Riomerio universiteto Sūduvos akademijos kapelionas prof. Kęstutis Žemaitis. Jis pa-

sidžiaugė aktyvia istoriko A. Katiliaus veikla ir jo knygomis apie žymias asmenybes, Vasario 16-osios Akto signatarus.

„Kalbant apie Seinų kunigų seminariją, aš sakau, kad Lietuvos Užnemunėje buvo trys tokie šviesos židiniai – tai, žinoma, Rygiškių Jono gimnazija, kuri šiam kraštui ir visai Lietuvai išugdė įvairių inteligentų, pasauliečių ir dvasininkų, taip pat Mokytojų seminariją, kurios tradicijas tęsia Sūduvos akademija ir Seinų kunigų seminarija, išugdžiusi Lietuvai labai daug kultūros, dvasininkijos veikėjų“, – sakė kun. K. Žemaitis.

Mintimis ir pastebėjimais renginyje taip pat dalinosi Lietuvos istorijos instituto tyrėja dr. Vilma Žaltauskaitė bei Keturvalakių parapijos klebonas Dainius Gurevičius.

Monografijos autorius pažvelgė į seminariją ne kaip į statišką instituciją, o kaip į gyvą bendruomenę. Abu leidiniai lietuvių ir lenkų kalbomis iliustruoti nuotraukomis, diagramomis ir lentelėmis. Šis leidinys, pasak ją išleidusio Lietuvos istorijos instituto atstovų, tampa ne tik svarbiu mokslinių tyrimų šaltiniu, bet ir simboliu kvietimu kaimyninėms tautoms kartu atsiversti vieną turiningiausių ir sudėtingiausių bendros istorijos puslapių.

Buvusi Seinų kunigų seminarija

Kultūros kronika

Balandžio 13–16 dienomis Bolonijoje vyko 63-oji tarptautinė vaikų knygų mugė – svarbiausias pasaulio renginys, skirtas vaikų ir jaunimo literatūrai, leidybai ir iliustracijos menui. Bolonijos vaikų knygų mugė – ne tik pagrindinė vaikų literatūros sklaidos, susitikimų ir tarptautinio įvertinimo vieta, bet ir erdvė kūrėjų įkvėpimui ir tobulėjimui. Šiemet kartu su LLA rengiamame jau tradiciniame pradedančiųjų iliustruotojų konkurse vykti į Boloniją buvo atrinkta išskirtinio braižo kūrėja **Viltė Žumbakytė Haisch**.

Prestižinėje Iliustruotojų parodoje (The Illustrators Exhibition) pristatyti leivos Babilaitės darbai. Į „Tylųjų knygų konkurso“ (Silent Book Contest – Gianni De Conno Award) finalininkų parodą atrinkta Ingos Dagilės knyga „A Secret Bag“. Tarp geriausių pasaulio knygų parodoje „The BRAW Amazing Bookshelf“ – Mariaus Marcinkevičiaus ir Linos Itagaki „Sakmė apie Neringą“ (leidykla „Misteris Pinkmanas“, 2025). Rasos Jančiauskaitės 2020 m. Bolonijos vaikų knygų mugėje kurta vizualinė tapatybė – „The BSBF Visual Identity Workshop“ ekspozicijos dalis. Platformos dPictus konkursinėje dar neišleistų knygų kolekcijoje bus pristatoma Mariaus Marcinkevičiaus ir Agnės Nananai knyga „The Book of Heads“.

Kovą ir balandį viename svarbiausių Japonijos muzikos renginių – Spring Festival in Tokyo 2026 – sėkmingai pristatyta Lietuvos muzikos scena. Festivalio programoje įvykė Lietuvos kamerinio orkestro, arfininkės Joanos Daunytės ir fortepijoninio dueto „Duo Zubovas“ koncertai sulaukė didelio publikos ir profesionalų dėmesio.

Prestižinėse Tokyo Bunka Kaikan salėje ir Nacionalinio Vakarų meno muziejaus Auditorijoje surengti koncertai yra kultūros renginių programos „Čiurlionis Japonijoje“ dalis. Ši Lietuvos ir Japonijos kultūros įstaigų, Lietuvos kultūros instituto ir Lietuvos ambasados Japonijoje įgyvendinama programa lydi Tokijuje kovo 28 d. – birželio 14 d. eksponuojamą dailės parodą „M. K. Čiurlionis. Vidinis žvaigždėlapis“. Koncertuose atsiskleidė Lietuvos muzikos įvairovė – nuo profesionaliosios lietuvių muzikos pradininko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio iki šiuolaikinės klasikos ir eksperimentinių formų, jungiančių skirtingas menines disciplinas. Tokijo pavasario muzikos festivalio organizatoriai pabrėžė aukštą meninį lygį ir išskirtinį lietuvių kūrėjų braižą, kuris išsiskiria jautrumu garsui, interpretavimo drąsa ir konceptualumu.

